

Verslag LOOWI bijeenkomst 3 november 2006 Avans Hogeschool in 's-Hertogenbosch

Huishoudelijk gedeelte

Aanwezig: Alice Doek, Anja Bastenhof, Anneke Dirkx, Annemarie Laport, Antoinette Beumer, Bas Jansen, Bert Boxem, Bolinda Hoeksema, Chantal Bogaert, Chris Peeters, Diane Senden, Erwin Joosten, Frédérique Leopold, Gerdien Jonge, Harrie Knippenberg, Heather Boet-Foley, Ingrid Bennigsen, Irene Veerman, Jan Kooistra, Jeannine Schalkwijk, Jos Fleuren, Kees Hopstaken, Leon Osinski, Lidwien Lamboo, Maaïke Verweij, Marian Schneider, Marjolein Drent, Michel Wesseling, Peter Hermans, Renny Oortwijn, Roelof Jansma, Rogier Iterson, Saskia Scheffer, Tecla Berge, Ton Faassen, Wilma Hoedemakers en een aantal medewerkers van Xplora.

Bericht van verhindering: Albert Boekhorst, Diewke Brand-de Heer, Anja Bruin-Malewska, Annette Theuns, Asteria Straathof, Cynthia Brugge, Digna Boven, Dorien Haarman, Evert-Jan Reker, Femmy Veen, Fred Bosman, Geertje Zwarts, Harriet Man, Harry Oude Lenferink, Ina Vrolijk, Ine Peters, Ingeborg Nagel, Jettie Noordam-Noorman, Joan Roos, Jules Coenegracht, Julie Tims, Marjan Wink, Maurik Mietens, Rosemarie Pomp-Blangé, Wilma Brink, Erwin Joosten

Nieuwe leden: Jos Fleuren, Hogeschool Arnhem Nijmegen; Jeannine Schalkwijk, Hogeschool INHOLLAND Haarlem; Michel Wesseling, ISS

Mededelingen:

- T.b.v. van NVB-WB is een “**jaarverslag**” 2006 gemaakt van activiteiten van het LOOWI in 2006.
- Bericht van Fred Bosman: er is een de nieuwe module voor de **opc-training** voor Pica 4 die met Harrie Knippenberg, Tineke van Stipriaan en ondergetekende (met PICA: Michel Mudde) dezer dagen gereed gekomen.
- Werkgroep informatievaardigheden: Bijeen geweest op 30 juni 2006. Afspraken gemaakt.

N.a.v. de notulen: naam is verkeerd gespeld, moet zijn: Wilma VAN DEN Brink.

Nieuwe bijeenkomst:

Datum: 9 maart 2007

Plaats: Universiteitsbibliotheek Universiteit Amsterdam

Tijd: 13:00-17:00

Onderwerp: Ontwikkeling van handleidingen (powerpoint) voor databases e.d. en het gebruik daarvan bij instructies.

Uitwisseling nieuws en ervaringen

In de voorbereiding van deze dag was afgesproken dat de hogescholen in een afzonderlijk onderdeel van het programma hun ervaringen met informatievaardighedenonderwijs zouden vertellen. Verschillende onderdelen van het programma hebben meer tijd gekost dan was voorzien. Daardoor is het onderdeel rondom de hogescholen komen te vervallen. Van enkele hogescholen hebben we achteraf nog een bijdrage ontvangen. De weergave van het uitwisselingsrondje weerspiegelt de oorspronkelijke opzet. Eerst komen de leden van de “niet-hogescholen” aan bod, vervolgens de leden van de hogescholen.

Michel Wessling, Lidwien Lamboo, Saskia Scheffer en Rogier van Itersen (stagiair) (Institute of Social Studies): ISS wil stevig inzetten op het aanleren van informatievaardigheden in een academische setting. Met een aantal medewerkers aanwezig om van de ervaringen van anderen te profiteren.

Alice Doek, Roelof Jansma (UvA): zullen op de volgende bijeenkomst 9 maart 2007 meer over de ontwikkelingen vertellen bij de Universiteitsbibliotheek van de UvA.

Leon Osinski (TuE): Geen nieuwe ontwikkelingen. Signaleert wel het probleem dat er weerstand is om uitgebreidere onderwijsprogramma's informatievaardigheden te realiseren.

Renny Oortwijn (RUG / Economie etc.): De Bibliotheekmodule in Nestor biedt snel bibliotheekinformatie en links specifiek voor studenten Bedrijfskunde, Economie en Ruimtelijke Wetenschappen.

Ingrid Bennigsen (RUG/Rechten): De opleiding heeft de eindtermen voor de academische vaardigheden, inclusief informatievaardigheden vastgesteld. De bibliotheek is daarbij niet betrokken. Bibliotheek is wel goed vertegenwoordigd in het onderwijs. Onderwijsonderdelen zijn verplicht. Voor een overzicht zie:

<http://www.rug.nl/bibliotheek/instructies/locatie/bibrechten/index>

Marjolein Drent, Bert Boxem (TU Twente/Dinkel instituut): In het kader van een project van de Digitale Universiteit is gewerkt aan een toets informatievaardigheden. Een aantal LOOWI-leden hebben de toets ook (kritisch) bekeken. De reacties waren redelijk positief (m.n. op de gerichte feedback) maar deels ook negatief (bijv. vragen te lang, niet alle competenties komen aan bod e.d.). De toets is gedaan door verschillende groepen studenten. De uitkomst was dat de studenten goed scoren op het selecteren van kwalitatief goed materiaal en slecht scoren op het opsporen van literatuur en op de ethische aspecten van het omgaan met gevonden bronnen. Er is inmiddels een nieuw project gestart Plagiaatpreventie in de praktijk. Een van de resultaten daarvan is een handreiking hoe docenten aan studenten kunnen aangeven waar de balans en grens ligt bij hergebruik van informatie, op basis van praktijkvoorbeelden. Daarbij ligt het accent op het "opvoeden" van de studenten. (meer informatie:

<http://www.du.nl/digiuni/index.cfm/site/Internet/pageid/BDC63963-D48A-BB51-3FDF5513EC03F6AE/objectType/project/objectID/198C82E9-DFBF-F788-8BB0421AB8EDC406/LayoutTemplate/tekst/index.cfm#>)

Chantal van den Bogaert (AMC): Er wordt instructie gegeven aan eerstejaars. In het nieuwe curriculum (Curius: gestructureerd rond ziektebeelden of klinische problemen) is expliciet aandacht voor academische vaardigheden. Onderdeel daarvan vormt ook het evidence based medicine waarvoor de studenten (beter) moeten leren zoeken naar informatie. De bibliotheek is hier te laat op ingesprongen.

Irene Veerman (Wageningen UR): Streven om met informatievaardigheden te "infiltreren" in bestaande vakken. Informatievaardigheden is geen "verplicht" vak. Er wordt gebruik gemaakt van mond op mond reclame om het belang van het onderdeel voor een betere kwaliteit van producten van studenten te benadrukken.

Jan Kooistra (Universiteit Utrecht, Methoden & Statistiek): De Universiteitsbibliotheek Utrecht speelt een belangrijke rol in het Partnerproject van de Universiteit Utrecht. In het kader van het project worden virtuele kenniscentra ingericht voor vakgebieden en/of thema's. (bijvoorbeeld farmacie). Daartoe hebben ook afgestudeerden toegang, zodat zij de ontwikkelingen aan de universiteit kunnen blijven volgen en zichzelf hun kennis en ervaring uit de praktijk kunnen inbrengen. Studenten moeten gedurende hun studie de competenties en vaardigheden verwerven om "lid" te kunnen worden van deze kenniscentra.

Anja Bastenhof (Universiteit Utrecht, Letterenbibliotheek): Op dit moment draaien de instructies op volle toeren. Niet alleen voor de Letterenstudenten maar ook voor studenten van de Hogeschool voor de Kunsten, de Universiteit voor Humanistiek en de Open Universiteit.

Heather Boet-Foley (Erasmusuniversiteit): Cursussen informatievaardigheden zijn van Blackboard overgezet naar een CMS. Daarbij is de informatie gemoduleerd, zodat het herbruikbaar is in verschillende onderdelen of cursussen. De modules zijn aanpasbaar. Er is een vijftal modules o.a. Kennismaking met de bibliotheek, Wetenschappelijk publiceren, Verwijzen en citeren, Zoeken op internet, Wetenschappelijke informatie zoeken in de sociale wetenschappen. Deze cursussen vervangen niet de instructies, maar zijn daarop een aanvulling. Op 23 november wordt met een symposium het Eur-lib project afgesloten
Gerdien de Jonge (Erasmus medisch centrum): Informatievaardigheden onderwijs is ondergebracht bij IT. Belangrijk onderdeel is het op de juiste wijze citeren van de literatuur. Men is ook bezig met (de problematiek van) e-books in de onderwijsomgeving.

Leden van de hogescholen:

Annemarie Laport (Saxion): Informatievaardigheden worden wel meegenomen in de onderwijsvernieuwing, maar nog onvoldoende. Activiteiten ook meer richten op docenten.

Antoinette Beumer (Van Hall Larenstein Hogeschool): Zijn onderdeel van Universiteit van Wageningen. Ondernemen stappen tot inbedding van informatievaardigheden in onderwijs.

Diane Sender, Jos Fleuren, Ton Faassen, Bas Jansen (Hogeschool van Arnhem en Nijmegen):

Nagestuurde informatie: Informatievaardigheden op de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (Inventarisatie d.d. 19-12-2006; Jos.Fleuren@han.nl).

De Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN) heeft per 1 januari 2007 vijf locaties, 2 in Arnhem en 3 in Nijmegen. Elke locatie heeft een eigen Studiecentrum. Daarnaast kunnen studenten van de HAN gebruik maken van de faciliteiten van de universiteitsbibliotheek van de Radboud Universiteit Nijmegen.

Op dit moment is de stand van zaken op het gebied van informatievaardigheden verschillend per locatie: rondleiden op aanvraag, rondleiden in het leerplan, instructie met een gedrukte wegwijzer, training in het gebruik van gespecialiseerde Engelse databanken en een cursus informatievaardigheden van 10 bijeenkomsten met opdrachten in een Blackboard-omgeving. Half december is een project opgestart om voor informatievaardigheden een programma te ontwikkelen voor alle HAN-opleidingen, verdiepend per studiejaar en toegespitst op de vraag van de opleidingen. Aan dit project wordt deelgenomen door een informatiespecialist van elke locatie, het hoofd Studiecentra en een onderwijskundige.

Voor het studiejaar 2006-2007 wordt in eerste instantie gewerkt aan een programma informatievaardigheden voor 1e jaars studenten. Het programma zal ook in een digitale leeromgeving worden aangeboden. Omdat informatiespecialisten op dit moment nog geschoold moeten worden in Scholar, de opvolger van Blackboard, is nog onzeker of het programma al aan het begin van het nieuwe schooljaar op Scholar kan worden aangeboden. Daarnaast zullen de informatiespecialisten komend voorjaar door onderwijskundigen van de HAN worden bijgeschoold in didactische vaardigheden in 6 bijeenkomsten van 4 uur.

Marian Schneider (Hogeschool Rotterdam):

Nagestuurde informatie: Wat werkt bij Informatievaardigheden-onderwijs in het HBO? Ervaringsfeiten, geïnventariseerd door van Marian Schneider Hogeschool Rotterdam t.b.v. deelnemers LOOWI November 2006

Voortdurende punten van aandacht en actie:

- Ondersteun alle 'persoonlijke' acties met 'digitale' acties, instructieve documenten moeten steeds beschikbaar blijven: mediatheekdienstverlening, algemene instructie, vakgerichte instructie, inclusief desgewenst toetsinstrumenten.
- Zoek de meest innoverende studierichting en ga ze intensief ondersteunen: geef trainingen, verover een plek in het curriculum, doe literatuuronderzoeken voor ze.

- Maak structurele afspraken met onderwijsmanagers over kennismaking met nieuwe docenten.
- Word geen docent, blijf bij je eigen leest.
- Zoek per studierichting 1 of 2 ‘bewust onbekwame’ docenten en blijf met ze communiceren.
- Gebruik geen informatievaardigheden-jargon.
- Breng minstens jaarlijks verslag uit aan de opleidingsdirecteuren.
- Werk samen met de afdeling Onderwijsontwikkeling : ondersteuning in je eigen werk, plus plaats geven aan informatievaardigheden in het curriculum.
- Zoek op alle mogelijke niveaus (in)formele gesprekspartners: ICT-ers, ELO-ers, docenten, studenten, lectoren, onderwijsvernieuwers
- Leg contact met de lectoren en kenniskringen: toon aan dat informatievaardigheden deel uitmaken van onderzoeksvaardigheden, geef trainingen, ontwerp digitale cursussen, geef inzicht in kennismanagement, doe literatuuronderzoek.
- Bewijs de onbewuste onbekwaamheid in informatievaardigheden, werk dan aan bewuste onbekwaamheid toe naar informatievaardigheden als een vereiste basiscompetentie voor alle docenten.
- Vraag bij onderwijsgegenden veel meer aandacht voor informatievaardigheid nr. 1: het exact vaststellen van de informatie-/ onderzoeksvraag. Hier gaan veel zoektrajecten al direct de mist in.
- Begin een training met het verplicht tevoren laten inleveren van een zoekstrategie: levert snel inzicht op in verschillen in niveau, motivatie etc.

Anneke Dirckx, Annette Theuns, Jeannine van Schalkwijk (Hogeschool INHOLLAND resp. Alkmaar, Diemen, Haarlem):

Anneke Dirckx: Het project van de Digitale Universiteit “Instrumentatie van Onderwijs in Kenniscompetenties” is inmiddels afgerond. De resultaten worden op verschillende wijze onder de aandacht gebracht (o.a. artikel in Informatie professional, op de Online Conferentie en in het tijdschrift *Onderwijsinnovatie* (gehele project):

http://www.ou.nl/Docs/TijdschriftOI/Oi_4_06.pdf). Product van dit project is ook een cursus voor docenten waarin zij door het beoordelen van een “miniscriptie” bewust gemaakt worden van het gebruik en kwaliteit van informatiebronnen (door studenten).

Chris Peeters (Karel de Grote-Hogeschool, België): Problematiek van het vastleggen en uitwisselen van leerobjecten. Daarbij speelt o.a. de problematiek van datgene wat als zelfstandig leerobject kan worden gedefinieerd, de metadatering en de auteursrechten..

Inhoudelijk gedeelte

1. De spilfunctie van het Leercentrum binnen het nieuwe onderwijs van Avans Hogeschool.

Ellen Simons (hoofd van het Leercentrum Avans breed) en *Rien Brouwer*

In de Avans-visie op leren en onderwijs vervult een optimaal gefaciliteerde leeromgeving een centrale rol. Als gevolg hiervan bouwt Avans Hogeschool leercentra, voorzien van werkplekken waar studenten met elkaar kunnen werken aan studietaken, omringd door alle mogelijke hulpbronnen. De leercentra vervullen een spilfunctie in het leerproces van de student, dat weliswaar aangestuurd wordt door docenten maar wordt uitgevoerd in de vorm van individuele en groepsactiviteiten. De drie leercentra bevatten in totaal 2.000 werkplekken,

900 pc's, alle informatiebronnen. De leercentra hebben ruime openingstijden door de week en in het weekend met de mogelijkheid van 24-uurs openstelling.

Bij deze grondige make-over van de gebouwen en de faciliteiten konden natuurlijk de medewerkers zelf niet achterblijven. Om de student optimaal te kunnen helpen worden de medewerkers van het Leercentrum betrokken bij de ontwikkeling van de opleidingsprogramma's. De student voert een belangrijk deel van zijn leeractiviteiten uit in het Leercentrum. Medewerkers spelen ook een belangrijke rol in de uitvoering van het onderwijs. Om dit traject te laten slagen is een zeer uitgebreid scholingsprogramma ontwikkeld om de medewerkers voldoende kennis en vaardigheden bij te brengen voor hun nieuwe rol in het onderwijs. (Ontleend aan Abstract: *Make-over van mediatheek naar Leercentrum: nieuw onderwijs, nieuwe gebouwen en vernieuwde medewerkers*. Ellen Simons en Marga Jacobs bij Avans Hogeschool

(http://www.ocn2006.nl/files/Image/programma/Simons_jacobs_abstract.doc?PHPSESSID=c3201904f50e2d4e91340860223b3f91).

PowerPoint van een lezing die door de sprekers werd gehouden voor de NVB:
[brouwers_simons_031106_avans](#) [pdf-bestand].

2. De informatiecycclus in competentiegericht onderwijs

Han Blankert (onderwijskundige Avans)

Belicht de rol van Xplora in het competentiegerichte onderwijs aan de Avans hogeschool.
Powerpoint van de lezing: [LOOWI Han Blankert Avans nov 2006](#) [pdf-bestand].

3. Digitale instructie informatievaardigheden van de Avans Hogeschool

Aanpak, ontwikkelingen en (eerste) ervaringen met nieuwe vormen van onderwijs in informatievaardigheden aan de Avans hogeschool

Powerpoint van de lezing: [LOOWI avans xplora](#) [pdf-bestand].

Kees Hopstaken
25 februari 2007